

Langeheidestraat 13-19, Huldenberg

Programma van Maatregelen

Auteur:

I. van Kerkhoven (OE/ERK/Archeoloog/2016/00140)

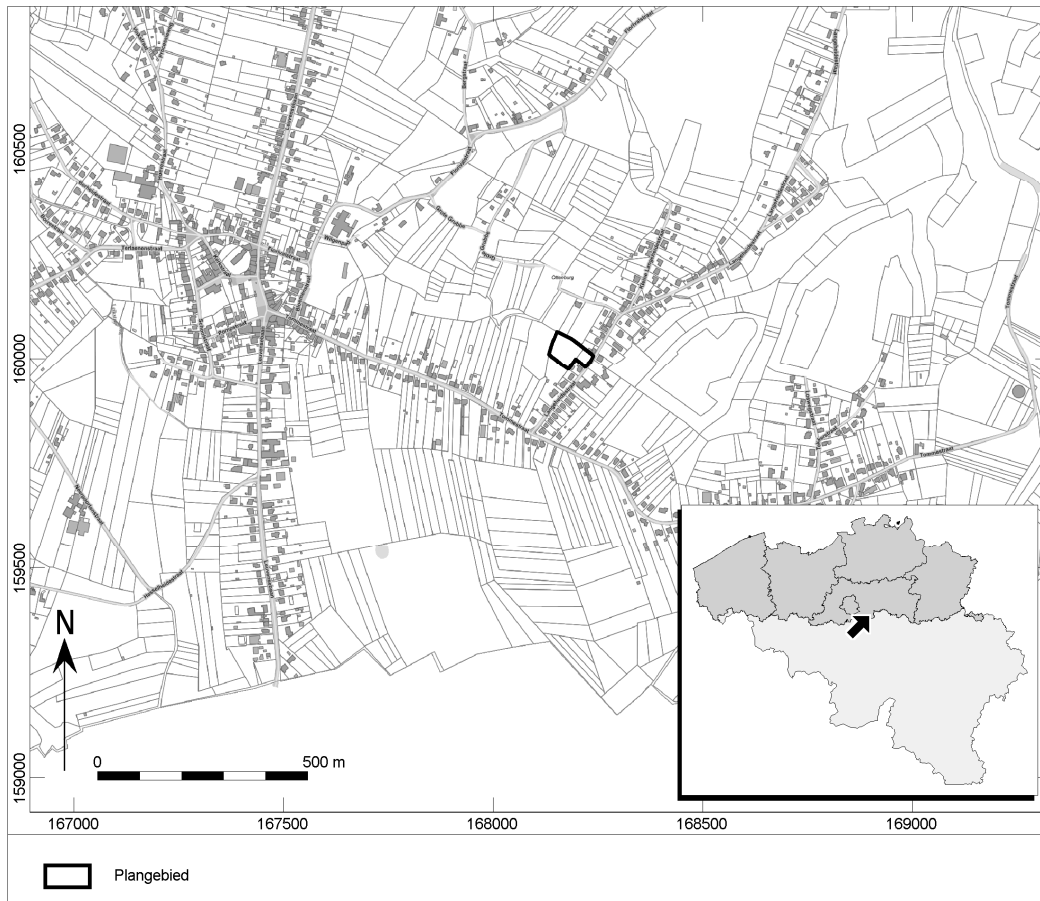
Jessica Siemons (Assistent-archeoloog)

Autorisatie:

P.L.M. Hazen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00072)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in december 2017 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Langeheidestraat 13-19 te Huldenberg (afb. 1 en 2). De nota bestaat uit een landschappelijk bodem- en proefsleuvenonderzoek dat volgt op een eerder bureauonderzoek uitgevoerd in juni 2016.¹ Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen aanleg van een terrein voor grondverbetering van 4490 m².

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

¹ Augustin *et al.* 2016.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Uitgevoerd vooronderzoek

2.1 Resultaten van het bureauonderzoek

De bodemkundige en geologische gegevens leveren voldoende informatie. Op de tertiaire kaart valt het plangebied binnen de formatie van Brussel, een geologische formatie bestaande uit fijn zand, kiezel en kalkzandsteenbanken, die afgezet zijn in de zee die het noorden en midden van België bedekte tijdens het Eoceen. Het profieltype (2) van de quartairgeologische kaart strookt met de bevindingen die voortkomen uit eerder gedaan booronderzoek. Profieltype 2 (ELPw en/of HQ) kenmerkt zich door eolische afzettingen van het Weichseliaan, mogelijk vroeg Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt (löss) in het zuidelijke deel van Vlaanderen. Dit in combinatie met hellingsafzettingen uit het Quartair. De bodemsoorten zijn divers van aard en passen in de geomorfologische verwachting van het gebied. In het gebied zijn vooral leem- en zandbodems aanwezig. Het plangebied valt grotendeels onder bodemtype sAba, een droge leembodem met textuur B-horizont. In het uiterste oosten is eveneens een droge leembodem met textuur B-horizont gekarteerd (Aba1(b)). In het uiterste westen daarentegen vertoont de bodemkaart bodemtype S-Z, een complex van lemig zand en zandgronden.

Het plangebied is gelegen op een heuvelrug waarop ook Ottenburg en Tomme gelegen zijn. Het projectgebied is gelegen ten zuiden van Huldenberg. Aangezien de boringen aantonen dat de bodem rondom het plangebied intact is, lijkt de verwachtingszone vrij ongeschonden en geschikt voor eventueel verder archeologisch onderzoek. Op basis van het historisch kaartmateriaal valt ook af te leiden dat de gebieden al geruime tijd onverstoord zijn. Volgens deze actuele hoogtekarte lijkt de weide niet afgegraven. Historische kaarten tonen aan dat de weide in het verleden niet bebouwd is geweest. Het huidige gewas op deze weide is gras.

De Centraal Archeologische Inventaris toont vondsten en/of monumenten uit verschillende perioden. Deze zijn te dateren in het Paleolithicum, Mesolithicum, IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Toch kan er gesteld worden, de omgeving in acht nemend, dat er vooral vondsten uit het Paleolithicum en Neolithicum worden verwacht. Belangrijk is dat het projectgebied vlakbij de middelneolithische site van Ottenburg in Huldenberg gelegen is, beschermd bij ministerieel besluit van 10 mei 2010.

Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseerde voor deze zone een landschappelijk bodemonderzoek met als doel inzicht te verwerven in de archeologische potentie van deze zone. Gezien de grote hoeveelheid sites uit de steentijd in de omgeving, verdiende het aanbeveling om het landschappelijk booronderzoek te combineren met een veldkartering. Proefsleuvenonderzoek was hier noodzakelijk om de archeologische waarde van het plangebied te kunnen duiden. Een karterend booronderzoek voldeed niet om dit nader te onderzoeken, omdat hiermee grondsporen of kleine sites niet werden waargenomen.

2.2 Landschappelijk bodemonderzoek en veldkartering

Uit de geraadpleegde bodemkaarten blijkt dat de tertiaire lagen bedekt worden door eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Deze eolische afzettingen vertalen zich in een droog, zandig, lösspakket waarin zich mogelijk oorspronkelijk in het Holoceen een inspoelingshorizont heeft gevormd. Tevens zijn hier hellingspakketten uit het Quartair en Holoceen te verwachten.

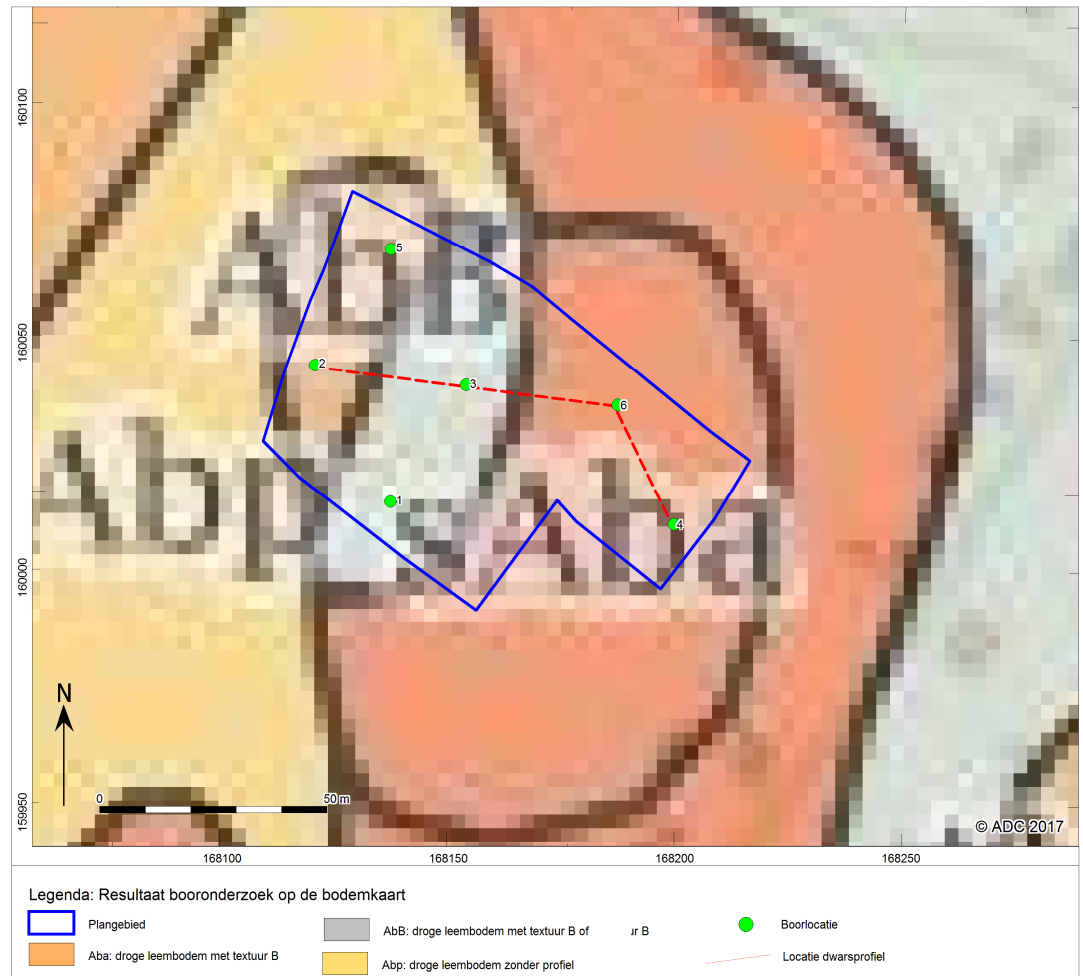
Gezien de ontstaansgeschiedenis van het zandleem kunnen in het hogere deel van het plangebied in potentie resten vanaf het Laat-Paleolithicum voorkomen. De archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich echter als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Door de latere beploeging is het zeker dat eventuele resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum niet meer in situ aanwezig zijn. Eventuele archeologische bewoningsresten vanaf het Midden-Neolithicum tot en met de Middeleeuwen zullen voorkomen vanaf de basis van het humeuze dek op de hogere delen van het landschap. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied eeuwenlang dienst deed als weide en of akkerland. Bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd zijn, op basis van deze gegevens, naar verwachting niet aanwezig.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat er binnen het plangebied sprake is van drie bodemkundig verschillende zones. Volgens het bureauonderzoek werd in het zuidoosten een droge leembodem met een textuur B-horizont verwacht. Dit geldt alleen voor boring 4. Hier bevindt zich een 2,05 meter dik, intact lösspakket met textuur B-horizont. Deze Aba-bodem komt hier overeen met de bodemkaart (afb. 9), maar boring 6 valt niet in deze zone. De zone met de boringen 1, 3 en 6 valt in een andere bodemzone met een AbB-bodemprofiel. Dat is een droge leembodem met een structuur inspoelinghorizont met ijzer/roestvlekken onder de bouwvoor. De lösslaag is wel vrij dun en gaat vrij snel over in een grovere zandlaag. Volgens het bureauonderzoek werd in het noordoosten een droge leembodem zonder profiel verwacht. Dit geldt alleen voor boring 2 en 5. Hier bevindt zich een dik holoceen afspoelings- of hellingspakket zonder bodemontwikkeling binnen de eerste 55 cm. Deze Abp-bodem komt hier overeen met de bodemkaart (afb. 9). Boring 5 heeft een begraven E- en BC-horizont, maar valt bodemkundig wel in deze zone door zijn dikke, holocene hellingsafspoelingslaag zonder bodemvorming. Tijdens dit landschappelijk booronderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op een archeologische vindplaats. Dit is ook niet het doel van dit type onderzoek. De oppervlaktekartering kon niet plaats vinden door de dichte begroeiing met gras.

Op basis van het bureauonderzoek² had het plangebied met de akker een potentie op archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot de Middeleeuwen. Op basis van dit landschappelijke

² Augustin, Van Rooij en Jennes 2016a.

bodemonderzoek blijkt echter dat de begraven/afgedekte pleistocene top bestaat uit een aangeploegd/geërodeerd restant met in twee boringen C-horizonten (boring 1 en 2) of in vier boringen (boringen 3, 4, 5 en 6) uit aangeploegde/geërodeerde A/Bp- of BC-horizonten. De oorspronkelijke E- en Bs/BC-horizonten zijn dus vaak in de basis van het ploegdek opgenomen. Ter plekke van het afgedekte noordwestelijke lagere helling van het plangebied, in het holoceen verspoelde beekdal, is geen intact pleistoceen niveau meer te verwachten. Boring 5 heeft alleen nog een BC-horizont. Ondiepe, kwetsbare vondstcomplexen met vuursteenvindplaatsen zullen hierdoor in het gehele plangebied niet meer intact zijn. Een deel van de vindplaatsen in de omgeving van het plangebied betreft nederzettingen. De kans op het aantreffen van intacte vindplaatsen van bewoning uit de periode vanaf het Midden-Neolithicum tot en met Middeleeuwen is op basis van het landschappelijk bodemonderzoek nog steeds aanwezig. Het sporenniveau van vindplaatsen uit deze periode zijn hier het beste zichtbaar vanaf de eventuele intacte delen van de Bs-, BC- of C-horizonten (top pleistoceen niveau, 35 – 55 cm -mv). Er is geen archeologische verwachting vanaf Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd.

Afb. 3. Resultaat booronderzoek op de bodemkaart.

De huidige geplande aard van de werkzaamheden tot zeker 40 cm -mv en het vrij dunne humeuze ploegdek laten behoud in het hogere, zuidoostelijke deel en eventueel in het lagere noordwestelijke deel *in situ* niet toe. Veldkartering zal door de begroeiing geen inzicht geven in de aanwezigheid van sporen. Verkennend of waarderend booronderzoek zal eveneens weinig extra informatie opleveren om een beeld te kunnen vormen van de aanwezigheid en de aard van eventuele archeologische sporen of kleine sites.

Een bijkomende inzameling van informatie door middel van prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven diende te worden uitgevoerd in het gehele plangebied (boringen 1, 3, 4 en 6). Proefsleuvenonderzoek is hier noodzakelijk om de archeologische waarde van het plangebied te kunnen duiden. De mogelijke op het terrein aanwezige archeologische resten bevatten potentieel tot kennisvermeerdering en vereisen bijgevolg verder onderzoek. Een karterend booronderzoek voldoet niet

om dit nader te onderzoeken, omdat hiermee grondsporen of kleine sites niet kunnen worden waargenomen. Om deze reden is de meest geëigende vorm van vervolgonderzoek een proefsleuvenonderzoek (archeologische prospectie met ingreep in de bodem).

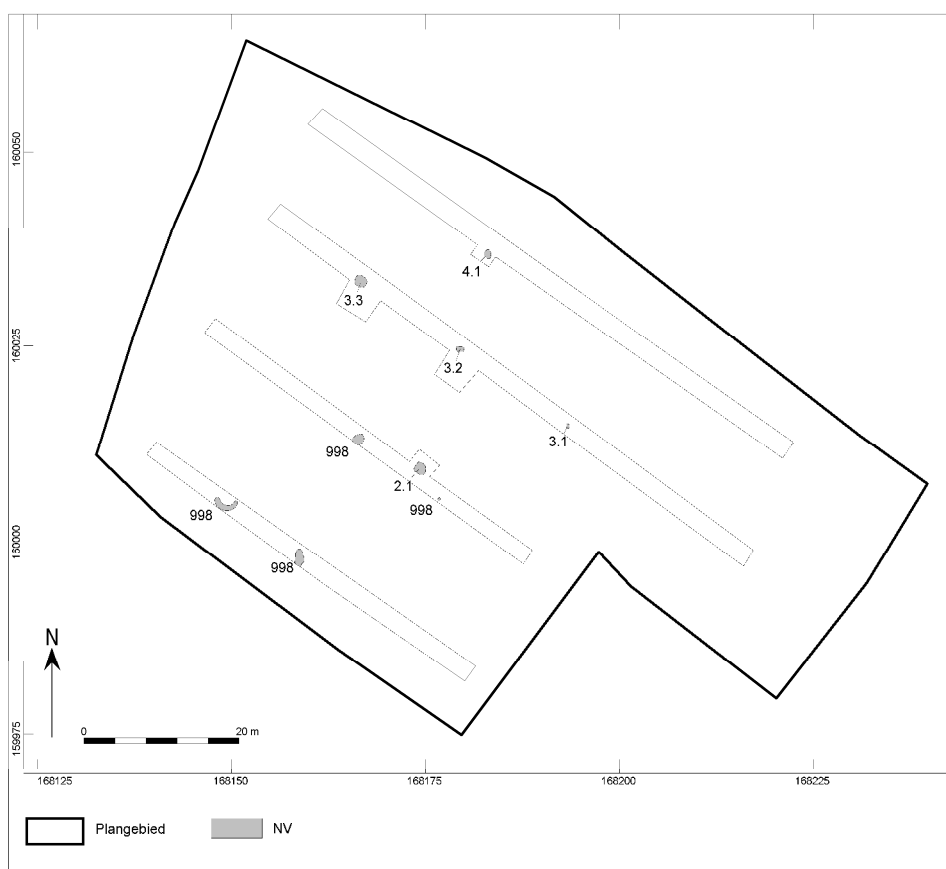
2.3 Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd door Inne van Kerkhoven (veldwerkleider; OE/ERK/Archeoloog/2016/00140) en Jessica Siemons (Assistent-archeoloog). De betrokken aardkundige was Feike Miedema. De graafmachine werd geleverd door de opdrachtgever DSV. Het archeologisch onderzoek stond onder toezicht van Marc Brion (Onroerend Erfgoed provincie Vlaams-Brabant).

Het proefsleuvenonderzoek richtte zich op het totale plangebied, waar het terrein voor grondverbetering zal afgegraven worden. Het plangebied bedraagt een oppervlakte van 4.940 m² en is onderzocht d.m.v. vier noordwest-zuidoost georiënteerde sleuven van 2 m breed. De lengte varieert tussen 50 en 75 m. In totaal is 657,3 m² van het terrein opgegraven, dit is ongeveer 14,6 procent. Om beter zicht te krijgen op de aanwezige sporen en daarmee het plangebied beter te kunnen evalueren werden extra kijkvensters aangelegd. Deze bevinden zich ten noordoosten van werkput 2 en ten zuidwesten van werkput 3 en 4. Deze bedragen samen ongeveer 42m².

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkel natuurlijke verkleuringen, waarschijnlijk boomkuilen, gevonden (afb. 3). Deze zijn aangeduid met spoornummer 998. Ook werden er geen vondsten gedaan.

Er werden verder tijdens het proefsleuvenonderzoek geen nederzettingssporen, of sporen in een funeraire context aangetroffen.

Afb. 4. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek.

2.4 Geplande werken

Op een weide aan de Langeheidestraat wordt het terrein voor grondverbetering aangelegd (afb. 3). Voor de aanleg hiervan zal de grond tot ca. 40cm –mv verstoord worden. Mogelijk wordt er ook geëgaliseerd.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.5 Bepaling van de maatregelen

Het plangebied is gelegen op een heuvelrug waarop ook Ottenburg en Tomme gelegen zijn. Het projectgebied is gelegen ten zuiden van Huldenberg. Aangezien de boringen aantoonde dat de bodem rondom het plangebied intact was, leek de verwachtingszone vrij ongeschonden en geschikt voor eventueel verder archeologisch onderzoek. Op basis van het historisch kaartmateriaal viel ook af te leiden dat de gebieden al geruime tijd onverstoord zijn. De Tommestraat op zich is al lange tijd in gebruik als weg, na beschouwing van het historisch kaartmateriaal. De lintbebouwing langs de Tommestraat is van een recentere periode. De Centraal Archeologische Inventaris toont vondsten en/of monumenten uit verschillende perioden. Deze zijn te dateren in het Paleolithicum, Mesolithicum, IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Toch kan er gesteld worden, de omgeving in achtnemend, dat er vooral vondsten uit het Paleolithicum en Neolithicum worden verwacht. Belangrijk is dat het projectgebied grenst aan de middelneolithische site van Ottenburg in Huldenberg, beschermd bij ministerieel besluit van 10 mei 2010.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden echter enkel natuurlijke verkleuringen, waarschijnlijk boomkuilen, gevonden. Ook werden er geen vondsten gedaan. Het archeologisch vlak werd aangelegd onder de bouwvoor en akkerlaag waar archeologische sporen verwacht konden worden. Er werden geen nederzettingssporen of sporen in funeraire context aangetroffen. Als besluit kan dan gezegd worden dat binnen het plangebied vermoedelijk enkel landbouwactiviteiten hebben plaatsgevonden.

Vervolgonderzoek in het plangebied biedt geen potentieel tot kennisvermeerdering. De aangetroffen sporen betreffen enkel natuurlijke verkleuringen. Er werden geen nederzettingssporen of sporen m.b.t. funeraire contexten aangetroffen. Er is geen aanleiding voor een vervolgonderzoek. Het potentieel tot kennisvermeerdering is dermate klein dat er geen sprake is van kenniswinst. Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven. Daarmee vormt het prospectief onderzoek met ingreep in de bodem (in de vorm van proefsleuven) het einde van het onderzoek voor het plangebied Huldenberg, Langeheidestraat 13-19.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.